

a belőle készített tárgy, ill. élőlény jelölésére használnak, pl. léc 'vonalzó', gumi 'radír' (SDSZ), agy 'fej', aszfalt 'iskolaudvar', bőr 'nő', CaCO₃ 'kréta' (ÉDSZ)". Ami más, az az, hogy milyen jelenségre alkalmazzák a diákok, ezt azonban nem szerencsés változásnak nevezni.

Az elméletibb jellegű részeket az érdi szóanyag zárja szótárszerűen, melyben helyet kap a tartalmi csoportosítás is. A szóanyag megfelelő jelölésekkel van ellátva (szófaji és stilisztikai), és helyet kap külön jelöléssel az, hogy alakji, jelentéstani vagy valódi diáknyelvi-e a példa.

A jól kézbeillő, áttekinthető kis kötetet a diáknyelv iránt érdeklődők haszonnal forgathatják. Nemcsak a diákok hasonlíthatják össze saját szókincsüket a sárbogárdi és az érdi diákokéval, hanem az idősebb nemzedékek (például a tanárok, szülők, sőt nagyszülők) is, hogy a generációk közötti nyelvi szakadékat áthidalják – a diákok megértésével. Bár csak idő kérdése, hogy a fiatalok észrevegyék: az utánuk következők is saját nyelvváltozatukon munkálkodnak...

Vasné Tóth Kornélia (2010): *Élő diáknyelv. Két város, húsz év tükrében*. novum publishing.

Irodalom

Kardos Tamás és Szűts László (1995): *Diáksóder. Hogyan beszél a mai ifjúság?* Ciceró Kiadó, Budapest.

Pusztai Ferenc (2009): Hagyomány és újítás a magyar szóalkotásban. SZARVAS GÁBOR NYELVMŰVELŐ NAPOK – 2009. 2010. szeptember 15-i megte-

kintés, *Magyar Szó*, http://www.magjarszo.com/fex.page:2009-10-26_Hagyomany_es_ujitas_a_magyar_szoalkotasban.xhtml

Dede Éva

PTE, BTK, Elméleti pszichoanalízis program

Kutatás és képzés

*2010 tavaszán jelent meg a Nyíregyházi Főiskola Pedagógusképző Karának Tudásbázis és pedagógusképzés című sorozatában egy neveléstudományi tanulmányokat tartalmazó kötet **Kutatás és képzés** címmel. A Brezsnnyánszky László és Fenyő Imre által szerkesztett könyv tisztelgés a 70 éves Orosz Gábor előtt, aki két magyarországi felsőoktatási intézmény, neveléstudományi és tanárképzési műhely szakmai és tudományos tevékenységét is irányította, az ott folyó tevékenységre, az oktatók és a hallgatók kutatásaira, írásaira hosszabb időn keresztül jelentős hatást gyakorolt.*

A Debreceni Egyetem és a Nyíregyházi Főiskola volt és jelenlegi hallgatói és oktatói jegyzik azt a 24 tanulmányt, amellyel kifejezik elismerésüket és megbecsülésüket Orosz Gábor oktatói, kutatói teljesítményével, valamint vezetői és emberi tulajdonságaival, jellemvonásaival kapcsolatban.

A tanulmánykötet bevezetőjében a szerzők és a szerkesztők külön kiemelik: „a dolgozatokból kiolvasható az a személyes motiváció, amit a szerzőtársak az ünnepelt példamutatásából merítettek, amit csak az 'igazi tanító' közvetíthet tanítványai és

munkatársai felé. Fölvillantják továbbá annak biztosítékát is, hogy a fiatalabb kutató generációk sem érzéketlenek tanáruk, kollégájuk szakmai ízlésével szemben.”

E tartalmas kötet ismertetője nem engedi meg, hogy minden kutatót és írást szerepeltessünk, így néhány szerző írásának megemlítésén keresztül mutatjuk be azt a szerteágazó gondolat-csokrot, amely megjelenik az írásokban, és amely azt is jelzi, hogy Orosz Gábor érdeklődése mennyire mély és ugyanakkor milyen széles szakmai problémakörökben mozgott, felölelve a történetfilozófiai, neve-

léstörténeti és pedagógus-képzéssel kapcsolatos kérdéseket is.

A kötetben a szerkesztők három részre osztották az írásokat. Az első rész neveléstörténeti kutatásokkal foglalkozó dolgozatait Bicsák Zsanett tanulmánya vezeti be, amelyben Herbart és Pestalozzi kapcsolatrendszerének mélyebb összefüggéseit tárja fel.

Breznynánszky László nemcsak szerkesztőként, hanem szerzőként is „jegyzí” a kötetet. A Debreceni Egyetem csaknem százéves történetén belül azt vizsgálja, hogy egy pedagógiai műhely, a „debreceni neveléstudományi iskola” szakmai munkája során melyik korszakban milyen jellemzők érvényesülnek, mitől (kiktől) függnék ezek a sajátosságok, és hogyan változott ez egészen a mai időkig a „folyam a t o s s á g - megszakítottság” szemszögéből nézve.

Dráviczki Sándor a magyar nyelv oktatásának problémáit elemzi a dualizmus-kori idegen és vegyes tanítási nyelvű tanítóképzőkben.

Az ünnepelt iránti tisztelet fokmérője, egyben a könyv színvonalát is jelzi olyan szerzők szerepvállalása, mint Mikonya

György és Németh András. Az előbbi Prohászka Lajos és Eduard Spranger levelezésének szinte intim, ugyanakkor kortörténeti titkaiba vezet el bennünket, utóbbi pedig széles ívű összefoglalását adja a magyar neveléstörténet histográfiájának a kezdetektől egészen 1920-ig.

A tanulmánykötet második része a tanító és a középiskolai tanár képzésének jelenét és múltját tárgyalja. Bajusz Bernadett tanulmánya a tanárképzés örökké aktuális kérdéseit feszegeti: a középiskolának tantárgyakat kell-e tanítania, avagy embert nevelnie? Ehhez szorosan kapcsolódó kérdése, hogy a

középiskolai tanár inkább területe szakembere legyen, vagy példamutató személyiségű, növendékeire erős hatást gyakoroló nevelő. A tanárok képzésének ilyen felfogásához viszont a gyakorlati képzést folytató intézményeknek pedagógiai műhelyeknek is kell lenniük.

Holik Ildikó írásában éppen ezt a gondolatmenetet folytatja, amikor az egyetemek mellett működő gyakorlógimnáziumokat mint mintaiskolákat, pedagógiai alkotóműhelyeket mutatja be, nem tagadva azt sem, hogy az egyes magyar egyetemek – jórészt a szubjektív, személyes álláspontok különbözősége folytán – más-más gyakorlatot honosítottak meg ebben a kérdésben.

Jenei Teréz a nyíregyházi felsőfokú tanítóképzés első 10 évének folyamatait elemzi, elsősorban az intézményi évkönyvek szemszögéből nézve azt.

A tanárképzés aktuális kérdéseit – a Bologna-rendszer hazai bevezetésének következményeit, tapasztalatait – két szerző is tárgyalja. Pukánszky Béla tanulmányából egyrészt világossá válik, hogy milyen össze-

tett feladat a felsőoktatás tartalomszabályozása jogszabályok által, másrészt a szerző érzékletesen, szinte „problématörténeti” szempontból vezeti végig a magyar tanárképzés utóbbi fél évszázadának átalakítási folyamatát.

A szerző érzékelteti továbbá, hogy a MAB nem volt könnyű helyzetben, amikor kissé bonyolult belső döntéshozatali folyamatával megpróbálta a minőségi szempontokat következetesen képviselni.

S. Faragó Magdolna részletes összefoglalót közöl a tanárképzés új rendszerének első komoly tapasztalatairól.

Mindig érdekes eredményekre vezet, ha egy lezárt, a szakma által egységesen értékelt életművet valamely kutató új szempontokból vizsgálva más megközelítésbe helyez. A kötet legfigyelemreméltóbb tanulmányában Fenyő Imre teljesen újraértelmezi Prohászka Lajosnak, a magyar filozófiai és neveléstudományi gondolkodás egyik eredeti alakjának életművét, Prohászka A pedagógia, mint kultúrfilozófia című tanulmánya alapján.

Szabó Antal a tantervkészítés egyik olyan részletéről közöl írást, amely kevésbé ismert: a tanári mesterség tantervesítéséről, ennek utóbbi negyedszázados történetét dolgozva fel. Hiánypótló tanulmány.

Venter György nem kevésbé eredeti dolgozata a tanárképzés különböző – a magyar felsőoktatási intézményekben 1990 óta kialakult, időnként egymástól jelentősen eltérő – szervezeti és tartalmi megoldásait gyűjti egybe és hasonlítja össze, érintve az új nemzetközi, főleg európai tapasztalatokat.

A tanulmánykötet második, elsősorban pedagógusképzéssel foglalkozó részét Szabó László Tamás tanulmánya zárja, amely a Neveléstudomány és globalizáció címet viseli. Híven a címhez, minden, a neveléstudomány és a pedagógia által megfogalmazott alapkérdést újra feltesz a szerző, és korunk mai ellentmondásos világa mint külső környezet felől ad újszerű, továbbgondolásra érdemes válaszokat.

A könyv utolsó írása V. Gönczi Ibolya tollából a magyar szakiskolák mai – sok szempontból feloldhatatlannak tűnő – problémáit járja körbe: mit lehet kezdeni, milyen új módszerekkel lehet eredményeket elérni a szakiskolában rekedt, az alképességekkel sem rendelkező, igen alacsony neveltségi szintű, ugyanakkor halmozottan hátrányos helyzetű, egyre nagyobb számú fiatalal.

Mindig érdekes eredményekre vezet, ha egy lezárt, a szakma által egységesen érté-

kelt életművet valamely kutató új szempontokból vizsgálva más megközelítésbe helyez. A kötet legfigyelemreméltóbb tanulmányában Fenyő Imre teljesen újraértelmezi Prohászka Lajosnak, a magyar filozófiai és neveléstudományi gondolkodás egyik eredeti alakjának életművét, Prohászka Apedagógia, mint kultúrfilozófia című tanulmánya alapján.

Összességében elmondható, hogy a tanulmánykötet tematikája átfogja és a szerzőktől megszokott színvonalon tárgyalja a mai magyar köz- és felsőoktatás, valamint a neveléstudomány témaköreinek, kérdéseinek legnagyobb részét. Ilyen jellegű munka az utóbbi években nem jelent meg a magyar neveléstudományi szakirodalomban.

A tanulmányok és a kötet írásban való megjelenését megelőzte annak „hangosított változata”, amikor ez év tavaszán a Nyíregyházi Főiskolán és a Debreceni Egyetemen tartott kétnapos konferencián kollégái és tanítványai tanulmányaikat, írásaikat és szóbeli visszaemlékezéseiket elmondva így köszöntötték a 70 éves Orosz Gábort.

Breznysnyánszky László és Fenyő Imre (2010, szerk.): *Kutatás és képzés*. Nyíregyházi Főiskola Pedagógusképző Kara, Nyíregyháza.

Csoma József

Nyíregyháza, Inczedy György Középfiskola

Középfiskolai rangsorok

Neuwirth Gábor 80. születésnapjára

Kilenc alkalommal jelent meg eddig a középfiskolák rangsorát bemutató kötet, és már előkészületben van a tizedik is. Neuwirth Gábor nevét minden középfiskolai igazgató ismeri, az általa összeállított kiadványok igen keresettek az iskolák körében. A középfiskolai munka néhány mutatója kéziratát 1999-ben még csak sokszorosított formában terjesztették

az iskolák körében, majd 2001-től bárki számára hozzáférhető kiadványként is megjelent, illetve az interneten is elérhetővé vált.¹

Az eredményesség az egyik legszélesebb érdeklődésre számot tartó kérdés az oktatás területén. Ez a nagyfokú figyelem az elmúlt évtizedben még inkább fokozódott, illetve differenciálódott, új szempon-